Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

2. lipnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja – Zabrana diskriminacije na temelju dobi – Direktiva 2000/78/EZ – Članak 3. stavak 1. točke (a) i (d) – Područje primjene – Mjesto izabranog predsjednika organizacije radnika – Statut te organizacije kojim je predviđeno da se za predsjednika mogu izabrati samo članovi koji na dan izbora nisu navršili 60 ili 61 godinu”

U predmetu C-587/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok, Danska), odlukom od 6. studenoga 2020., koju je Sud zaprimio 9. studenoga 2020., u postupku

Ligebehandlingsnævnet, kao zastupnik osobe A,

protiv

HK/Danmark,

HK/Privat,

uz sudjelovanje:

Fagbevægelsens Hovedorganisation,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica vijeća, J. Passer, F. Biltgen (izvjestitelj), N. Wahl i M. L. Arastey Sahún, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Richard de la Tour,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 20. listopada 2021.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Ligebehandlingsnævnet, kao zastupnika osobe A, P. Ahlberg i R. Holdgaard, *advokater*,

* Jezik postupka: danski

– za HK/Privat i HK/Danmark, J. Goldschmidt, *advokat*,

– za Fagbevægelsens Hovedorganisation, R. Asmussen, *advokat*,

– za vladu Helenske Republike, N. Dafniou, I. Kotsoni, O. Patsopoulou i E. Skandalou, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, L. Grønfeldt i D. Martin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 13. siječnja 2022.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. točaka (a) i (d) Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69. i ispravak SL 2020., L 63, str. 9.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Ligebehandlingsnævneta (Odbor za jednako postupanje, Danska), kao zastupnika osobe A, i udruženja HK/Danmark i sektorskog udruženja HK/Privat (u daljnjem tekstu, zajedno: udruženja HK), organizacijâ radnika, u vezi sa statutarnom odredbom tog sektorskog udruženja kojom je uvedena dobna granica za kandidate za njegova predsjednika.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Uvodne izjave 4., 5., 9. i 11. Direktive 2000/78 glase:

„(4) Pravo svih osoba na jednakost pred zakonom i zaštita od diskriminacije predstavljaju opće pravo priznato Općom deklaracijom o ljudskim pravima, Konvencijom Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, sporazumima Ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima te o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koju su potpisale sve države članice. Konvencija br. 111 Međunarodne organizacije rada (ILO) zabranjuje diskriminaciju u području zapošljavanja i obavljanja zanimanja.

(5) Važno je poštovati takva temeljna prava i slobode. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje slobodu udruživanja, uključujući pravo na osnivanje sindikata i uključivanje u sindikate radi obrane svojih interesa.

[…]

(9) Zapošljavanje i obavljanje zanimanja glavni su elementi za osiguranje jednakih mogućnosti za sve i snažno pridonose punom sudjelovanju građana u gospodarskome, kulturnom i društvenom životu te ostvarenju njihovih osobnih potencijala.

[…]

(11) Diskriminacija na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije može ugroziti ostvarivanje ciljeva postavljenih Ugovorom o EZ-u, a posebice postizanje visoke razine zaposlenosti i socijalne zaštite, podizanje životnog standarda i kvalitete života, gospodarsku i društvenu koheziju i solidarnost te slobodno kretanje osoba.”

4 U skladu s člankom 1. te direktive naslovljenim „Svrha”:

„Svrha ove Direktive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja.”

5 U stavcima 1. i 4. članka 3. navedene direktive, naslovljenog „Područje primjene”, propisuje se:

„1. U granicama nadležnosti prenesenih na Zajednicu, ova se Direktiva primjenjuje na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, u odnosu na:

(a) uvjete za pristup zapošljavanju, samozapošljavanju ili uvjete za obavljanje zanimanja, uključujući mjerila odabira i uvjete za primanje u radni odnos, bez obzira na to o kojoj se vrsti djelatnosti radi te na svim profesionalnim razinama, uključujući napredovanje;

[…]

(d) članstva ili sudjelovanja u organizacijama radnika ili poslodavaca ili u drugim strukovnim organizacijama, uključujući povlastice koje takve organizacije osiguravaju.

[…]

4. Države članice mogu predvidjeti da se ova Direktiva, u pogledu diskriminacije na temelju invaliditeta ili dobi, ne primjenjuje na oružane snage.”

Dansko pravo

6 U članku 1. stavku 1. lova om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (forskelsbehandlingsloven) (Zakon o načelu nediskriminacije na tržištu rada (Antidiskriminacijski zakon)), kako je izmijenjen lovom nr. 253 (Zakon br. 253) od 7. travnja 2004. i lovom nr. 1417 (Zakon br. 1417) od 22. prosinca 2004. radi prenošenja Direktive 2000/78 (u daljnjem tekstu: Antidiskriminacijski zakon), navodi se da se, u smislu tog zakona, pod pojmom „diskriminacija” podrazumijeva svaki čin izravne ili neizravne diskriminacije na temelju, među ostalim, dobi.

7 Članak 2. stavak 1. Antidiskriminacijskog zakona određuje:

„Poslodavac ne smije diskriminirati radnike ili kandidate za slobodna radna mjesta prilikom zapošljavanja, otkaza, premještaja, napredovanja ili u pogledu naknade za rad i radnih uvjeta.”

8 Člankom 3. stavcima 3. i 4. Antidiskriminacijskog zakona određeno je:

„3. Zabrana diskriminacije primjenjuje se i na sve osobe koje uvode propise i donose odluke koje se odnose na pristup samozapošljavanju.

4. Zabrana diskriminacije primjenjuje se i na sve osobe koje donose odluke o članstvu ili sudjelovanju u organizacijama radnika ili poslodavaca i o povlasticama koje takve organizacije osiguravaju."

Glavni postupak i prethodno pitanje

9 Osobu A, rođenu 1948., lokalna podružnica organizacije radnika HK zaposlila je 1978. kao sindikalnu povjerenicu. U nacionalno udruženje premještena je 1980. Na skupštini sektorskog udruženja HK/Service, koje je postalo sektorsko udruženje HK/Privat, izabrana je za potpredsjednicu 1992., a potom za predsjednicu 1993. Zatim je ponovno izabirana svake četiri godine te je obnašala dužnosti predsjednice tog sektorskog udruženja do 8. studenoga 2011., kada je navršila 63 godine i premašila dobnu granicu predviđenu u članku 9. statuta sektorskog udruženja HK/Privat do koje se može ponovno kandidirati na predsjedničkim izborima koji su se morali održati te godine. Tim se člankom, naime, predviđa da se na dužnost predsjednika mogu birati samo članovi koji na dan izbora nisu navršili dob od 60 godina, pri čemu je ta granica pomaknuta na 61 godinu za članove koji su ponovno izabrani nakon skupštine iz 2005.

10 Osoba A podnijela je pritužbu Odboru za jednako postupanje, pri čemu je isticala da je bila diskriminirana na temelju dobi. Taj je odbor u svojoj odluci od 22. lipnja 2016. zaključio da to što je osobi A zabranjeno da se zbog svoje dobi ponovno kandidira na izborima za predsjednika sektorskog udruženja HK/Privat na skupštini 2011. u suprotnosti s Antidiskriminacijskim zakonom te je udruženjima naložio da osobi A isplate iznos od 25 000 danskih kruna (DKK) (otprilike 3400 eura) po osnovi naknade štete, uvećan za kamate.

11 Budući da ta odluka nije bila izvršena, Odbor za jednako postupanje, kao zastupnik osobe A, podnio je Københavns byretu (Općinski sud u Kopenhagenu, Danska) tužbu protiv udruženja HK. Budući da su u njoj istaknuta načelna pitanja, ta je tužba upućena Østre Landsretu (Žalbeni sud regije Istok, Danska).

12 Sud koji je uputio zahtjev smatra da rješenje spora koji se pred njim vodi ovisi o pitanju je li osoba A, kao izabrana predsjednica sektorskog udruženja HK/Privat i članica njegova političkog osoblja, obuhvaćena područjem primjene Direktive 2000/78, s obzirom na to, u slučaju potvrdnog odgovora, nije sporno da bi prema članku 9. statuta tog sektorskog udruženja bila riječ o izravnoj diskriminaciji protiv nje na temelju dobi na osnovi koja je u suprotnosti s tom direktivom.

13 Sud koji je uputio zahtjev naglašava da osoba A, kao izabrana predsjednica sektorskog udruženja, nije imala status zaposlenika u smislu lova om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer (funktionærloven) (Zakon o radnim odnosima između poslodavaca i zaposlenika), što je dužnost u okviru koje bi u upravljačkom smislu bila podređena nadređenoj osobi, nego je obnašala političku dužnost koja se temelji na povjerenju, pri čemu je bila odgovorna skupštini sektorskog udruženja HK/Privat, koja ju je izabrala. Ta je dužnost podrazumijevala i da je vezana obvezom povjerljivosti. Međutim, njezine dužnosti predsjednice obuhvaćale su određene elemente koji su karakteristični za obavljanje zanimanja.

14 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev ističe da je u okviru dužnosti osoba A, kao predsjednica sektorskog udruženja HK/Privat, rukovodila tim sektorskim udruženjem, određivala njegovo političko djelovanje u stručnim područjima, sklapala i produljivala kolektivne ugovore te nadzirala poštovanje tih ugovora. Usto je provodila odluke skupštine i ureda direktora sektorskog udruženja kao i odluke ureda direktora udruženja HK/Danmark, kojega je također bila članica.

15 Kad je riječ o uvjetima zapošljavanja osobe A, sud koji je uputio zahtjev navodi da je, u skladu s „ugovorom za izabrane osobe" od 27. listopada 2009., koji je osoba A potpisala, ona bila zaposlena u sektorskom udruženju HK/Privat na puno radno vrijeme i nije obavljala nikakvu drugu djelatnost. Primala je mjesečnu plaću koja je odgovarala posebnom državnom platnom razredu. Nije bila obuhvaćena kolektivnim ugovorom, nego statutom udruženjâ HK. Usto, na nju se primjenjivao Zakon o plaćenom godišnjem odmoru.

16 Sud koji je uputio zahtjev smatra da Sud nije pobliže definirao pojmove „zapošljavanje", „samozapošljavanje" i „uvjeti za obavljanje zanimanja", iz članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78, i da se nije izjasnio o pitanju jesu li izabrani predstavnici organizacije radnika, članovi njegova političkog osoblja, obuhvaćeni područjem primjene te direktive.

17 U tim je okolnostima Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li odredbe članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78 tumačiti na način da je, u okolnostima glavnog postupka, predstavnik izabran za predsjednika sektorskog udruženja organizacije radnika i član njegova političkog osoblja obuhvaćen područjem primjene navedene direktive?"

O prethodnom pitanju

18 Uvodno valja podsjetiti na to da čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoja pitanja na tumačenje određenih odredaba prava Unije, ta okolnost ne sprečava Sud da mu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se taj sud u tekstu svojih pitanja na njih pozvao. U tom pogledu na Sudu je da iz svih elemenata koje mu je dostavio sud koji je uputio zahtjev, posebno iz obrazloženja odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, izdvoji elemente tog prava koji zahtijevaju tumačenje, uzimajući u obzir predmet glavnog postupka (presuda od 12. ožujka 2020., Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle, J.-J., C-769/18, EU:C:2020:203, t. 40. i navedena sudska praksa).

19 U ovom se slučaju prethodno pitanje odnosi na područje primjene Direktive 2000/78, kako je ono navedeno u njezinu članku 3. stavku 1. točki (a). Međutim, budući da se glavni postupak odnosi na uvjete za izbor na mjesto predsjednika organizacije radnika, ne može se isključiti ni to da se članak 3. stavak 1. točka (d) te direktive, koji se, među ostalim, odnosi na sudjelovanje osoba u organizaciji radnika, primjenjuje i u svrhu tog postupka.

20 Prema tome, treba smatrati da sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u biti pita treba li članak 3. stavak 1. točke (a) i (d) Direktive 2000/78 tumačiti na način da je dobna granica, koja je statutom organizacije radnika predviđena u pogledu mogućnosti da se bude izabran na mjesto njezina predsjednika, obuhvaćena područjem primjene te direktive.

Članak 3. stavak 1. točka (a) Direktive 2000/78

21 U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2000/78, ta se direktiva, u granicama nadležnosti prenesenih na Europsku uniju, primjenjuje na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, u odnosu na uvjete za pristup zapošljavanju, samozapošljavanju ili uvjete za obavljanje zanimanja, uključujući mjerila odabira i uvjete za primanje u radni odnos, bez obzira na to o kojoj se vrsti djelatnosti radi te na svim profesionalnim razinama, uključujući napredovanje.

22 Kao što to proizlazi iz točke 9. ove presude, u glavnom je postupku riječ o odredbi statuta sektorskog udruženja HK/Privat kojom se određuje da se na mjesto predsjednika tog udruženja mogu izabrati samo njegovi članovi koji, na dan izbora njegova predsjednika, nisu navršili 60 ili, u određenim slučajevima, 61 godinu.

23 Nesporno je da utvrđivanje takve dobne granice čini, u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78, „uvjet za pristup" navedenom mjestu predsjednika. U tom je pogledu Sud već bio u prilici utvrditi da nacionalni propis kojim se utvrđuje najviša dob za zapošljavanje na određeno radno mjesto utječe na uvjete za primanje zainteresiranih osoba u radni odnos i, slijedom toga, treba smatrati da uspostavlja pravila u području zapošljavanja, u smislu te odredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 15. studenoga 2016., Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, t. 25. i navedenu sudsku praksu).

24 Nasuprot tomu, udruženja HK i Fagbevægelsens Hovedorganisation, udruženje koje okuplja 79 organizacija radnika (u daljnjem tekstu: udruženje FH) koje je interveniralo u postupku pred sudom koji je uputio zahtjev, smatraju da takvo radno mjesto nije obuhvaćeno pojmom „zapošljavanje", „samozapošljavanje" ili „obavljanje zanimanja", koji se također nalaze u članku 3. stavku 1. točki (a) Direktive 2000/78. Točnije, oni smatraju da, osim samozapošljavanja, o kojemu svakako nije riječ kada se govori o spornom radnom mjestu predsjednika, područje primjene te odredbe ograničeno je na radna mjesta na kojima su zaposleni „radnici" u smislu članka 45. UFEU-a i da se nositelj funkcije predsjednika ne može kvalificirati na taj način.

25 U tom pogledu valja utvrditi da Direktiva 2000/78 ne upućuje na pravo država članica radi definiranja izraza pojma „uvjet[i] za pristup zapošljavanju, samozapošljavanju ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja". Međutim, iz zahtjeva kako ujednačene primjene prava Unije tako i načela jednakosti proizlazi da pojmovi iz odredbe prava Unije koja ne sadržava nikakvo izričito upućivanje na pravo država članica radi utvrđivanja svojeg smisla i dosega u pravilu trebaju u cijeloj Uniji imati autonomno i ujednačeno tumačenje (presuda od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 31. i navedena sudska praksa).

26 Nadalje, s obzirom na to da u navedenoj direktivi nije definiran izraz „uvjet[i] za pristup zapošljavanju, samozapošljavanju ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja", valja ga tumačiti u skladu s njegovim uobičajenim značenjem u svakodnevnom jeziku, a sve uzimajući u obzir kontekst u kojem se koristi i ciljeve kojima teži propis kojeg je dio (presuda od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 32. i navedena sudska praksa).

27 Kao što je to u točki 32. svojeg mišljenja istaknuo nezavisni odvjetnik, iz zajedničkog korištenja izraza „zapošljavanje", „samozapošljavanje" i „obavljanje zanimanja" proizlazi da članak 3. stavak 1. točka (a) Direktive 2000/78 obuhvaća uvjete za pristup bilo kojoj profesionalnoj

djelatnosti, bez obzira na njezinu prirodu i obilježja. Navedeni se izrazi, naime, moraju razumjeti u širem smislu, kao što to proizlazi iz usporedbe različitih jezičnih verzija te odredbe i uporabe općih izraza u njoj, kao što su to „*erhvervsmæssig beskæftigelse*”, „*ejercicio profesional*”, „*Erwerbstätigkeit*”, „*occupation*” i „*beroep*”, na danskom, španjolskom, njemačkom, engleskom odnosno nizozemskom jeziku, osobito za izraz „obavljanje zanimanja”.

28 Stoga, pored činjenice da se navedena odredba izričito odnosi na samozapošljavanje, iz izraza „zapošljavanje” i „obavljanje zanimanja”, shvaćenih u njihovu uobičajenom značenju, proizlazi da zakonodavac Unije nije namjeravao ograničiti područje primjene Direktive 2000/78 na radna mjesta na kojima je „radnik” u smislu članka 45. UFEU-a koji je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, osoba koja tijekom određenog razdoblja u korist druge osobe i prema njezinim uputama obavlja poslove za koje u zamjenu prima plaću (vidjeti u tom smislu presudu od 15. srpnja 2021., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, t. 49. i navedenu sudsku praksu).

29 Uostalom, iz drugih elemenata teksta članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78 proizlazi da njezino područje primjene nije ograničeno samo na uvjete za pristup radnim mjestima na kojima su „radnici” u smislu članka 45. UFEU-a. Tako se, u skladu s tekstom te prve odredbe, navedena direktiva primjenjuje na „sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela […] bez obzira na to o kojoj se vrsti djelatnosti radi te na svim profesionalnim razinama […]”.

30 Tekstualno tumačenje članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78 potvrđuju njezini ciljevi, iz kojih proizlazi da se pojam „uvjet[i] za pristup zapošljavanju […] ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja”, kojim se definira područje primjene te direktive, ne može usko tumačiti (vidjeti u tom smislu presudu od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 39.).

31 Naime, u skladu s člankom 1. Direktive 2000/78 i kao što to proizlazi iz njezina naslova, preambule te sadržaja i cilja, svrha je te direktive utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju, među ostalim, dobi u vezi sa „zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja”, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja, pružanjem djelotvorne zaštite svakoj osobi protiv diskriminacije koja se temelji, među ostalim, na tom razlogu (presuda od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 36. i navedena sudska praksa).

32 Konkretno, u uvodnoj izjavi 9. te direktive istaknuto je da su zapošljavanje i obavljanje zanimanja glavni elementi za osiguranje jednakih mogućnosti za sve te da snažno pridonose punom sudjelovanju građana u gospodarskom, kulturnom i društvenom životu te ostvarenju njihovih osobnih potencijala. Također u tom smislu, u uvodnoj izjavi 11. navedene direktive stoji da diskriminacija na temelju, među ostalim, dobi može ugroziti ostvarivanje ciljeva postavljenih UFEU-om, a posebice postizanje visoke razine zaposlenosti i socijalne zaštite, podizanje životnog standarda i kvalitete života, gospodarsku i društvenu koheziju i solidarnost te slobodno kretanje osoba.

33 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Direktiva 2000/78 donesena na temelju članka 13. UEZ-a, koji je nakon izmjena postao članak 19. stavak 1. UFEU-a, a koji Uniji dodjeljuje nadležnost za poduzimanje odgovarajućih radnji radi suzbijanja diskriminacije, među ostalim, na temelju dobi. Tako se tom direktivom u području na koje se ona odnosi provodi opće načelo nediskriminacije, koje je sada utvrđeno u članku 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) (presuda od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 35. i 38. i navedena sudska praksa).

34 Stoga, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 37. svojeg mišljenja, Direktiva 2000/78 nije akt sekundarnog prava Unije kao što su to, među ostalim, oni koji se temelje na članku 153. stavku 2. UFEU-a, kojima se nastoji zaštititi radnika kao slabiju stranu u radnom odnosu, nego je njezin cilj da se, zbog socijalnih i javnih interesa, uklone sve prepreke zasnovane na diskriminatornim razlozima pristupu sredstvima za život i sposobnosti doprinošenja društvu radom, neovisno o pravnom obliku na temelju kojeg se on obavlja.

35 Posljedično, budući da, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, kako je navedena u točki 15. ove presude, mjesto predsjednika sektorskog udruženja HK/Privat čini stvarnu i konkretnu profesionalnu djelatnost, osobito zbog toga što je riječ o djelatnosti na puno radno vrijeme i za koju se dobiva mjesečna naknada, pitanje o tome jesu li uvjeti za pristup takvom mjestu obuhvaćeni Direktivom 2000/78 ne ovisi o tome hoće li se takvog predsjednika kvalificirati kao radnika u smislu sudske prakse navedene u točki 28. ove presude.

36 U svojim očitovanjima podnesenima Sudu, udruženja HK i FH nadalje navode da su navedeni uvjeti za pristup isključeni iz područja primjene te direktive s obzirom na to da je predsjednik organizacije radnika, kao što je to sektorsko udruženje HK/Privat, mjesto političke prirode čijeg nositelja izabiru članovi te organizacije.

37 Ova se argumentacija, međutim, ne može prihvatiti.

38 Naime, s jedne strane, Direktiva 2000/78 ne isključuje iz svojeg područja primjene uvjete za pristup zapošljavanju ili obavljanju zanimanja kada je nositelj dotičnog mjesta izabran na njega. U tom je pogledu Sud smatrao da način zapošljavanja na određeno mjesto nema nikakav utjecaj na primjenu te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 25. travnja 2013., Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, t. 45.).

39 S druge strane, iz Direktive 2000/78 ne proizlazi da su mjesta političke prirode isključena iz njezina područja primjene. Naprotiv, u skladu s njezinim člankom 3. stavkom 1. točkom (a), ona se primjenjuje bilo u javnom ili privatnom sektoru i „bez obzira na to o kojoj se vrsti djelatnosti radi”. Usto, kada ta direktiva ovlašćuje države članice da ne primjenjuju pravila koja su njome utvrđena za određene profesionalne djelatnosti, ona pobliže određuje djelatnosti o kojima je riječ. Tako se člankom 3. stavkom 4. navedene direktive određuje da države članice mogu predvidjeti da se ona, u pogledu diskriminacije na temelju invaliditeta ili dobi, ne primjenjuje na oružane snage.

40 Konačno, kao što je nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 48. svojeg mišljenja, cilj zadan Direktivom 2000/78, kako ga se navodi u točkama 31. do 34. ove presude, ne bi se mogao postići da zaštita od diskriminacije pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja ovisi o prirodi poslova koji se obavljaju u okviru konkretnog radnog odnosa.

41 Prethodne ocjene ne dovodi u pitanje ni argument koji je na raspravi iznijelo udruženje FH a prema kojem je primjena članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78 na izbor na mjesto predsjednika organizacije radnika u suprotnosti s člankom 3. stavkom 1. Konvencije br. 87 Međunarodne organizacije rada o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje od 9. srpnja 1948., kojim se određuje da organizacije radnika i poslodavaca imaju pravo da, među ostalim, slobodno biraju svoje predstavnike.

42 Pravo organizacija radnika da slobodno biraju svoje predstavnike također je i dio slobode udruživanja utvrđene u članku 12. Povelje i tu slobodu, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 5. Direktive 2000/78, potonja ne dovodi u pitanje.

43 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 59. svojeg mišljenja, sloboda sindikalnih organizacija da slobodno biraju svoje predstavnike mora biti usklađena sa zabranom diskriminacije pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, koja je predmet te direktive, kao konkretizacijom općeg načela nediskriminacije utvrđenog u članku 21. Povelje na koje se, uostalom, odnosi Konvencija br. 111 ILO-a od 25. lipnja 1958. o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje, kako je navedena u uvodnoj izjavi 4. navedene direktive.

44 Naime, kao što to proizlazi iz članka 52. stavka 1. Povelje, sloboda udruživanja nije apsolutna te njezino ostvarivanje može biti ograničeno, pod uvjetom da su ta ograničenja predviđena zakonom i da poštuju bit te slobode, kao i načelo proporcionalnosti, odnosno ako su potrebna i ako doista odgovaraju ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba.

45 To je ovdje slučaj. Konkretno, ograničenja pri ostvarivanju slobode udruživanja koja mogu proizići iz Direktive 2000/78 predviđena su zakonom jer izravno proizlaze iz te direktive. Njima se, osim toga, poštuje bitan sadržaj slobode udruživanja jer se primjenjuju samo kako bi se postigli ciljevi Direktive 2000/78, odnosno kako bi se zajamčilo načelo jednakog postupanja pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja te postizanje visoke razine zaposlenosti i socijalne zaštite. Ona su, dakle, opravdana tim ciljevima (vidjeti po analogiji presudu od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 50. i 51.).

46 Takvim ograničenjima poštuje se i načelo proporcionalnosti, s obzirom na to da su zabranjeni razlozi koji su temelj diskriminacije navedeni u članku 1. Direktive 2000/78, čije je područje primjene *ratione materiae* i *ratione personae* utvrđeno u njezinu članku 3., te zadiranje u ostvarivanje slobode udruživanja ne prekoračuje ono što je nužno za ostvarivanje ciljeva navedene direktive, zabranjivanjem samo onog statuta organizacija radnika koji čini diskriminaciju pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (vidjeti po analogiji presudu od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 52.).

47 Nadalje, ograničenja pri ostvarivanju slobode udruživanja koja proizlaze iz Direktive 2000/78 nužna su kako bi se zajamčila prava pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja kojima raspolažu osobe koje spadaju u skupine osoba na koje se odnosi jedan od razloga navedenih u članku 1. te direktive (vidjeti po analogiji presudu od 23. travnja 2020., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, t. 53.).

48 Iz prethodno navedenog proizlazi da su „uvjeti za pristup” mjestu predsjednika organizacije radnika, u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/78, obuhvaćeni područjem primjene te direktive.

Članak 3. stavak 1. točka (d) Direktive 2000/78

49 Članak 3. stavak 1. točka (d) Direktive 2000/78 predviđa da se ona primjenjuje u odnosu na, među ostalim, sudjelovanja u organizacijama radnika.

50 Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 52. svojeg mišljenja, isticanje kandidature na izborima za predsjednika organizacije radnika – jednako kao i obnašanje dužnosti predsjednika nakon što bude izabran – čini oblik „sudjelovanja”, u uobičajenom smislu tog izraza, u takvoj organizaciji.

51 Takvo tumačenje odgovara cilju Direktive 2000/78, a to je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju, među ostalim, dobi u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, tako da se pojmovi kojima se, u njezinu članku 3., pobliže određuje područje primjene te direktive ne mogu usko tumačiti.

52 Usto, valja napomenuti da je, u kontekstu slobode kretanja radnika zajamčene u članku 45. UFEU-a, zakonodavac Unije smatrao da ta temeljna sloboda uključuje pravo tih radnika da budu izabrani za predstavnike sindikalnih organizacija svoje države zaposlenja. Stoga, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 53. svojeg mišljenja, područje primjene Direktive 2000/78 iz njezina članka 3. stavka 1. točke (d) preuzeto je iz Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL 1968., L 257, str. 2.), čiji je članak 8. stavak 1. predviđao da radnik ima pravo biti izabran u predstavnička tijela radnika u dotičnom poduzeću, dok se člankom 8. prvim stavkom Uredbe (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji (SL 2011., L 141, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 264.), kojom je zamijenjena Uredba br. 1612/68, predviđa da jednako postupanje, na koje radnik ima pravo u pogledu članstva u sindikatima i izvršavanja prava koja proizlaze iz tog članstva, uključuje pravo kandidiranja za administrativna ili rukovoditeljska mjesta u sindikatu.

53 U tim okolnostima valja smatrati da je i obavljanje djelatnosti predsjednika organizacije radnika, kao što je to ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, obuhvaćeno člankom 3. stavkom 1. točkom (d) Direktive 2000/78.

54 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. točke (a) i (d) Direktive 2000/78 treba tumačiti na način da je dobna granica, koja je statutom organizacije radnika predviđena u pogledu mogućnosti da se bude izabran na mjesto njezina predsjednika, obuhvaćena područjem primjene te direktive.

Troškovi

55 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 1. točke (a) i (d) Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja treba tumačiti na način da je dobna granica, koja je statutom organizacije radnika predviđena u pogledu mogućnosti da se bude izabran na mjesto njezina predsjednika, obuhvaćena područjem primjene te direktive.

Potpisi